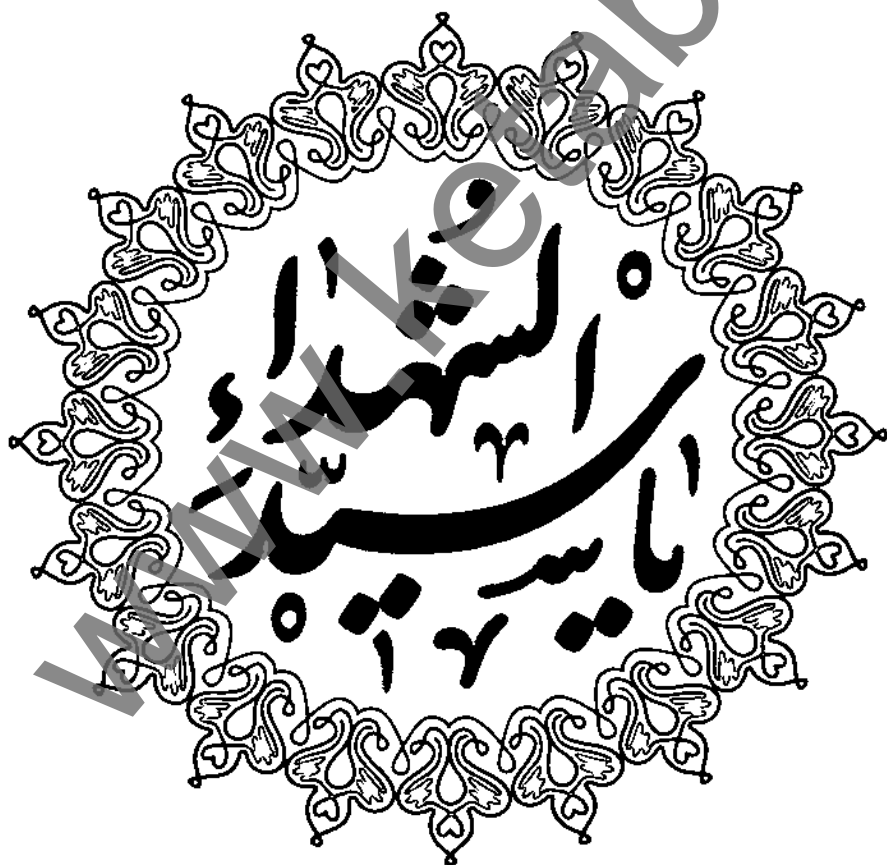

سلوک عاشورای

منزل چهارم | دین و دین داری

سلوک عاشورای

منزل چهارم | دین و دین داری

سلسله جلسات اخلاق و معارف اسلامی
حضرت آیت الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانى

سرشناسه: تهرانى، مجتبى، ۱۳۰۵ -

عنوان و نام پدیدآور: سلوک عاشورایى: منزل چهارم: دین
و دین داری، مجموعه درس های مجتبی تهرانى،
مشخصات نشر: تهران: موسسه فرهنگى پژوهش
مصابیح الهدى، ۱۳۱۰.
مشخصات ظاهرى: ۱۶۰ ص.

فروست: مجموعه قیام و انقلاب امام حسین علیه السلام.
سلسله جلسات اخلاق و معارف اسلامى.
شابک: ۳-۵-۹۲۰۶۳-۶۰۰-۷۸
یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع: تهرانى، مجتبى -- وعظ
موضوع: دین داری

رده بندى کنگره: ۳۱۳۹۰ س ۲۹۶ ت/۵/ BP۱۰

رده بندى دیوبى: ۲۹۷/۰۸

شماره کتابشناسى ملی: ۲۴۲۴۹۶۰

مدیر هنرى: مجید زارع

صفحه آرا: مجید اکبرزاده

قیمت: ۳۷۰۰ تومان

لیتوگرافى، چاپ و صحافى: واژه پرداز اندیشه - چاپ اندیشه

تیراز: ۳۰۰۰ چاپ اول

فهرست

❦ مقدمه ۱۳

جلسه اول/ ۲۱

❦ اهداف متعدّد در قیام امام حسین (ع) ۲۱/۱
کوتاهی درک ما، هدف‌گیری امام حسین (ع) را محدود نمی‌کند/ ۲۲

❦ جایگاه دین در حرکت امام حسین (ع) ۲۲/۱

در ورود به کربلا/ ۲۳

در شعارها و رجزها/ ۲۳

هنگام حمله دشمن به خیمه‌ها/ ۲۳

هنگام قطع شدن دست راست حضرت ابوالفضل (ع) ۲۴/۱

«برپاداشتن دین» یکی از اهداف حرکت امام حسین (ع) ۲۴/۱

دین حق، دین باطل/ ۲۴

❦ دین چیست؟ ۲۴/۲

طرح این بحث برای خودسازی است، نه سنجش دیگران/ ۲۵

معنای لغوی دین: کیش و آیین/ ۲۵

معنای اصطلاحی دین: باورها، بایدها و نبایدها/ ۲۶

دین: مرکب از دو جنبه درونی و بیرونی/ ۲۷

تفکیک بین اجزای دین/ ۲۸

🕌 جمع بین مسلمانان و بی‌دینی! ۲۸/
کوفیان، مسلمانان بی‌دین! ۲۹/

جلسه دوم/ ۳۱

🕌 ویژگی‌های کلی دین حق ۳۱/
دین: مرکب از اصول و فروع ۳۱/

ترکیب و تکامل در دین آری، تکثر در دین خیر! ۳۲/
دین حق، همسو با سازمان وجودی انسان است ۳۲/

🕌 رابطه ایمان با حقیقت دین ۳۳/
تفاوت ایمان و اسلام ۳۳/

تفاوت ایمان و اعتقاد ۳۴/

ایمان یعنی ورود دین به قلب ۳۵/

ایمان یعنی توجه چهره دل به خدا ۳۵/

دین حق واحد است ۳۶/

🕌 تفکیک بین اسلام حقیقی و ظاهری در قرآن کریم ۳۶/

مؤمنان حقیقی، تردیدی در ایمانشان ندارد ۳۷/

اسلام ظاهری، نه دین است و نه ایمان ۳۸/

🕌 حرکت امام حسین علیه السلام برای حفظ اسلام حقیقی ۳۹/

بنی‌امیه مردم را «مسلمان بی‌دین» کرده بودند ۳۹/

اسلام حقیقی در دل خنجر وارد شده بود ۴۰/

جلسه سوم/ ۴۱

🕌 رابطه ایمان و عمل ۴۱/

اسلام حقیقی همان ایمان است ۴۱/

ایمان، عمل دل است ۴۲/

ارکان ایمان: معرفت قلبی، اقرار زبانی، عمل جوارحی ۴۲/

ایمان یعنی پذیرش قلبی مجموعه دین ۴۳/

ایمان؛ برترین عمل در نزد خداوند ۴۵/

قلب، موتور محرک همه جوارح است ۴۶/

حقیقت ایمان واحد است و متعلق آن مرکب ۴۶/

حقیقت ایمان/۴۶

ایمان، پذیرش همه دین است، نه بعض آن/۴۷

حقیقت ایمان، تعلق قلبی است/۴۸

زنده نگه داشتن دین، هدف والای امام حسین/۴۸

دشمنان امام حسین فقط ایمان و اسلام حقیقی نداشتند/۴۹

جلسه چهارم/۵۱

ایمان و اسلام حقیقی در آیات و روایات/۵۱

ایمان و اسلام حقیقی مترادف/۵۱

حقیقت اسلام: تسلیم شدن در برابر آنچه از مقام ربوبی صادر می شود/۵۲

«دین» یکی است، و این هم «اسلام» است: «ایمان» هم دل سپردن به دین است/۵۳

اسلام ظاهری، ایمان نیست؛ لذا پذیرفته نمی شود/۵۳

جداسازی ایمان از اسلام ظاهری در آیات قرآن/۵۴

اثر ایمان بر اعضا و جوارح و اعمال/۵۶

ایمان، اعضا و جوارح را ملتزم به احکام الهی می کند/۵۶

اقرار زبانی به دین، «اسلام» است و عمل به احکام دین، «ایمان» است/۵۶

تفاوت مسلمان فقهی با مؤمن حقیقی/۵۷

توصیف اسلام و ایمان در لسان روایات/۵۸

عمل به ظاهر اسلام، همیشه نشانه ایمان نیست؛ و گاهی از «فقا» ناشی می شود/۵۹

احکام فقهی اسلام ظاهری بر هر کسی که شهادتین بگوید جاری می شود/۵۹

اسلام حقیقی: دل بستگی به معنویت و گسستگی از مادیت/۶۱

پنجمبر اکرم و ائم اطهار فقط هم برطبق اسلام ظاهری افراد، با آن ها معاشرت می کردند/۶۱

ایمان، دل بستگی به معنویت است و هجرت، گسستگی از مادیت/۶۲

جلسه پنجم/۶۳

ابلاغ اسلام حقیقی، غرض از بعثت انبیای الهی/۶۳

پیامبران به اسلام ظاهری دعوت نکردند/۶۳

اسلام حقیقی، همسو با فطرت انسانی/۶۵

خداجویی و خداپایایی در نهاد انسان است/۶۶

۸ دین و دین داری

پاس داری از اسلام حقیقی، مأموریت اولیای الهی/ ۶۷
غلبه نهایی دین حق بر ادیان باطل/ ۶۷
یزید هم اسلام ظاهری داشت، اما مسلمان حقیقی نبود/ ۶۸

۹ برپا نگه داشتن دین، اشرف اهداف حرکت امام حسین/ ۱۸

اگر امثال یزید حاکم جامعه شوند، باید فاتحه اسلام حقیقی را خواند/ ۷۰
تفکیک بین مؤمنین و مسلمین در نامه امام حسین/ ۷۱
بنی امیه زیر پوشش اسلام ظاهری، ریشه اسلام حقیقی را می زدند/ ۷۲

جلسه ششم/ ۷۵

تقدم ارزش «ایمان» بر «اسلام»/ ۷۵
انیا «علت محدثه دین» و اولی «علت مبقیه دین» هستند/ ۷۵
تقدم مؤمنین بر مسلمین در کلام امام حسین/ ۷۶
مسلمانان حقیقی و ظاهری، مخاطب نامه امام حسین/ ۷۶ بودند

۱۰ تحلیل دین و ایمان از منظر روایات/ ۷۷

نقش «فرائض الهی» در ایمان/ ۷۷
حضرت عبدالعظیم حسنی دین خود را به امام هادی/ علیه السلام عرضه می دارد/ ۷۷
بیان اصول اعتقادی دین توسط حضرت عبدالعظیم/ ۷۷
بیان فروع دین توسط حضرت عبدالعظیم/ ۸۱
از خدا بخواه که تو را در دین حق ثابت قدم بنماید/ ۸۲

۱۱ ضرورت پایداری و ثبات قدم در دین/ ۸۲

سرگردانی در شبهات و خطر انحراف از دین/ ۸۲
دعای غریق، دعایی برای پایداری در دین/ ۸۴
ایمان، عامل پایداری در دین/ ۸۵
ثبات قدم اصحاب امام حسین/ علیه السلام در دین/ ۸۵
پایداری و ثبات قدم قاسم بن الحسن/ علیه السلام/ ۸۶

جلسه هفتم/ ۸۷

دین خدا، دین معصومین/ علیه السلام است/ ۸۷
عمرو بن حرث دین خود را به امام صادق/ علیه السلام عرضه می دارد/ ۸۷
امام صادق/ علیه السلام: دین حق، دین من و پدران من است/ ۸۷

دین حق. بازیچه نیست! ۸۹/

هدایت به دین از جانب خدا است ۸۹/

باید دین را جدی گرفت! ۸۹/

هواهای نفسانی و فریب خوردگی از دنیا، منشأ بازیچه گرفتن دین و پیدایش ادیان باطل ۹۰/

خلود در جهنم، سرنوشت کسانی که دین خدا را شوخی و بازیچه پندارند ۹۱/

پیام امام حسین علیه السلام برای جلوگیری از بازیچه شدن دین ۹۱/

کسی که حکومت جائز را بپذیرد و یاری دهد از دین خارج است ۹۲/

مال فدای جان، جان فدای دین! ۹۴/

ایستادگی برای حفظ دین، تا آخرین نفس ۹۴/

مال و جان فدای دین! ۹۵/

امام حسین علیه السلام همه چیزش را در راه دین فدا کرد ۹۶/

جلسه هشتم ۹۹/

وظیفه انبیا و اولیا در قبال دین از دو بُعد شخصی و شخصیتی ۹۹/

وظایف سه گانه انبیای الهی در قبال دین ۹۹/

وظیفه شخصی و شخصیتی امام حسین علیه السلام ۱۰۰/

توصیف حافظان دین خدا از زبان علی علیه السلام ۱۰۰/

دینت را با دنیا حفظ کن، نه دنیایت را با دین! ۱۰۱/

اگر دنیا را بر دین مقدم کنی، هلاک خواهی شد ۱۰۲/

مردم بنده دنیايند، و دین لقلقه زبان ایشان است ۱۰۳/

دو راهی دین و دنیا؛ سنگ محک دین داری ۱۰۵/

هنگامه آزمایش الهی، دین داران اندکند! ۱۰۵/

وضعیت دین داری در گذشته، حال و آینده! ۱۰۵/

چرا «قُلُوبُهُمْ مَعَكَ وَ سَيُوفُهُمْ عَلَیْكَ» درست نیست؟ ۱۰۶/

دل های کوفیان با تو است و شمشیرهایشان علیه تو! ۱۰۶/

فرزدق هم اشتباه می کرد! ۱۰۷/

محبت پیرو ساز است! ۱۰۸/

نقش ایمان در جلوگیری از ارتکاب گناهان ۱۰۹/

نحوه گسترش نور ایمان در دل ۱۰۹/

نور ایمان هیچ گاه با ظلمت معصیت جمع نمی شود! ۱۱۰/

❦ ۱۰ ❦ دین و دین‌داری

❦ تمثیل ایمان در وجود علی اکبر (ع) ۱۱۱/❦
اگر مسیر ما حق است، باکی از مرگ نداریم! ۱۱۷/

جلسه نهم/۱۱۳

❦ ایمان دارای درجات و مراتب است/۱۱۳/❦

آیا ایمان کم و زیاد می‌شود؟/۱۱۳/
دل، فرمانده تمام اعضا و جوارح است/۱۱۳/
ایمان، امری سراسری است که در تمام بدن منتشر می‌شود/۱۱۴/
ایمان، مقوله‌ای مشخص و دارای مراتب است/۱۱۴/
انجام واجبات، ترک محرمات و چشم‌پوشی از دنیا، عوامل تشدید و تقویت ایمان/۱۱۵/

❦ آزمایش الهی، زمینه‌ساز بروز حقیقت ایمان/۱۱۶/❦

مردی که پیغمبر اکرم (ص) ایمانش را سنجید/۱۱۶/
مردانی که جز خدا را برنمی‌گزیدند/۱۱۶/

❦ عباس (ع) بر فراز قله ایمان و دین‌داری/۱۱۷/❦

نور ایمان، سراپای وجود عباس (ع) را فرا گرفته است/۱۱۷/

جلسه دهم/۱۱۹

❦ معیار سنجش ایمان/۱۱۹/❦

تعلق قلب به حق تعالی، میزان تعلق به دین/۱۱۹/
ایمان‌های سطحی و عاریه‌ای/۱۲۰/
خدا کسی را از ایمان به کفر نمی‌کشاند/۱۲۱/
توحید فطری است، اما دین‌داری فطری نیست/۱۲۱/

❦ عوامل تضعیف ایمان/۱۲۲/❦

حُب دنیا، موجب سست شدن و از بین رفتن ایمان می‌شود/۱۲۲/
حُب دنیا با حُب خدا جمع نمی‌شود/۱۲۳/
نقش «لابالی‌گری» و «زیاده‌خواهی» در تضعیف ایمان/۱۲۴/
«ورع» ایمان را تثبیت می‌کند و «طمع» آن را از دل بیرون می‌کند/۱۲۵/
ترویج فساد و طمع، برای تسلط بر جامعه/۱۲۵/

واقعۀ کربلا، تقابیل مؤمنان و بی‌دین‌ها/۱۲۶

هنگامی که یزید باطن خود را آشکار کرد/۱۲۶
وقتی یزید در مقابل فطرت‌های الهی مردم قرار گرفت/۱۲۷
«حفظ دین» شعار شخصی و شخصیتی حسین/۱۲۸

جلسۀ یازدهم/۱۲۹

رابطۀ درجات ایمان با مراتب محبت/۱۲۹

«محبت» ریشه دین و ایمان است/۱۲۹
حبّ به اولیای خدا، محبت به خدا است/۱۳۰
حبّ دنیا، عامل قطع تعلق قلب انسان از دین/۱۳۰
دنیای هر کس، تلاقات قلبی او به ماسوی الله است/۱۳۱
خود دنیا مذموم نیست؛ تعلق قلبی به دنیا مذموم است/۱۳۱
«متدین» کیست؟ «مؤمن» کیست؟ «مسلمان» کیست؟/۱۳۲

رابطۀ دین‌داری با حبّ خدا/۱۳۲

دوستان خدا، خود را فدای خدا می‌کنند/۱۳۳
حبّ دنیا، عامل تبعیض در عمل به دین/۱۳۳
اگر برای رسیدن به دنیا دست از دین برداری، گرفتار بلای الهی خواهی شد/۱۳۴

محبت خالص خدا در قلب اولیای خاصّ الهی/۱۳۵

«فَاخْلُقْ نَفْلِيكَ» یعنی قلبت را برای محبت من خالص کن/۱۳۵
تا وقتی خودت را بیش از خدا دوست داری، ایمانت خالص نخواهد شد/۱۳۶
عاشورا، صحنه نمایش ایمان خالص حسین/۱۳۷

جلسۀ دوازدهم/۱۳۹

عوامل استواری و تزلزل ایمان/۱۳۹

ورع و تقوا، عامل استواری ایمان در دل/۱۳۹
طمع و زیاده‌طلبی، عامل زوال ایمان/۱۴۰
طمع و زیاده‌طلبی چگونه ایجاد می‌شود؟/۱۴۰
آبالی‌گری ایمان را متزلزل می‌کند/۱۴۱
طمع از شاخه‌های «شهوت» است/۱۴۱
حبّ دنیا، ریشه طمع و زیاده‌طلبی/۱۴۲

❦ ۱۲ ❦ دین و دین‌داری

❦ ریب و تردید در دین/۱۴۳ ❦

تفاوت «شک» و «ریب»/۱۴۳

تهمت‌هایی که به حسین علیه السلام می‌زدند/۱۴۳

۱. حسین علیه السلام از دین خارج شده است/۱۴۳

۲. فداست دین. به جدایی آن از سیاست است/۱۴۴

۳. اختلاف حسین علیه السلام با یزید، اختلاف خانوادگی بنی هاشم و بنی امیه است/۱۴۴

«تردیدافکنانِ تهمت‌زن» دین ندارند/۱۴۵

جلسه سیزدهم/۱۴۷

❦ معانی متفاوت تدین/۱۴۷ ❦

معنای اول تدین/۱۴۷

«دین‌دار شدن»/۱۴۷

«دین‌دار شدن» و ساخت عقلانی دین پیچیده نیست/۱۴۸

معنای دوم تدین/۱۴۷

«دین‌داری کردن»/۱۴۷

«دین‌داری کردن» نیازمند ایمان و تعلق قلبی است/۱۴۸

متدین واقعی در هر سه بُعد عقلی و قلبی و عملی ملتزم به دین است/۱۵۰

تبعیض در به‌کارگیری احکام الهی، عامل نوسان در دین‌داری/۱۵۰

❦ نوسان در دین‌داری/۱۵۰ ❦

کمال علمی دین/۱۵۱

کمال عملی دین/۱۵۱

ریشه مشکلات جامعه/۱۵۲

۱. کمبود علم دین/۱۵۲

۲. عمل نکردن به دین/۱۵۲

اگر دین‌دار واقعی دیدی، سلام مرا هم به او برسان/۱۵۳

❦ دعای معظم‌له در پایان مراسم شب عاشورا/۱۵۵ ❦

❦ نمایه/۱۵۷ ❦

انسان همیشه نیازمند مرشد و راهنما بوده و خواهد بود؛ اما انسان دوران مابینارمندی از گذشتگان است. غوغای زندگی ماشینی و هیاهوی مظاهر برزخی و برق پیشرفت‌های صنعتی، در کنار اغواگری برخی رسانه‌های آهسته‌گر و دشواری گذران زندگی و نیز درگیری‌های روزافزون ذهنی، همه و همه نوعی از «معیشت ضنک» را برای ما رقم زده‌اند. در فضایی چنین غبارآلود، «عالم همچون کسی است که با خود شمع دارد و همه جا را برای مردمان روشن می‌کند؛ پس هر که با شمع او جایی را ببیند در حق او دعای خیر می‌کند. عالم نیز با خود شمع دارد که تاریکی نادانی و سرگردانی را از بین می‌برد»^۱. هنگامی که بشر در حیرت و سرگردانی است، هر کس راهی به او نشان می‌دهد و او که نمی‌داند کدام راه به مقصد و مقصود منتهی می‌گردد، نیازمند شاخص و نشانه‌ای است که فرشته نجات او شود و عالمان ربّانی در زمان غیبت همان نقش و جایگاه را دارند؛ چرا که به تعبیر رسول خدا ﷺ «مَثَلُ عَالِمَانِ فِي زَمَنِ الْغَيْبَةِ كَمَثَلِ الْفَخَّارِ وَالْخَشْكِ وَالْزَمِينِ» همچون مثلِ ستارگان است در آسمان که در تاریکی‌های خشکی و دریا به وسیله آنها می‌توان به راه درست رسید؛ و

۱. امام حسین عسکری علیه السلام به نقل از امام باقر علیه السلام فرمود: «الْعَالِمُ كَمَنْ مَعَ شُعْطَةٍ نَفْسِيَّةٍ يُلْقِي فِيهَا شُعْطَةً دَعَا لَهُ بِحَبِيرٍ كَذَلِكَ الْعَالِمُ مَعَ شُعْطَةٍ تَرِي مَلَكَةَ الْخَبَرِ وَالْخَبِيرَةِ» (بحار الأنوار، ج ۴، ص ۴)

چون غروب کنند، چه بسا راه‌یافتگان هم به گمراهی افتند.^۱
اینک ماییم و تجسم این تشبیه رسول خدا ﷺ؛ ماییم و یکی
از پرفروغ‌ترین ستارگان آسمان دین و دانش که سال‌های سال
است روشنی‌بخشی خرد و گرمابخش جان‌های مشتاقی است که
پروانه‌وار گرد «شجره طیبه» وجودش می‌چرخند و از خرمن
معرفتش بهره می‌گیرند.

او نمونه برجسته همان کسانی است که امیر دل‌ها، علی (علیه السلام)
توصیف و به ملازمت رکابشان چنین توصیه فرموده است: «کسی
که جامه شهوات از تن بیرون کرده و از همه دل‌مشغولی‌ها
خویشتن را دهانیده - مگر یک چیز که پیوسته در فکر آن است
و آن دین او است - بدین گونه از کوردلی رسته و از همگami با
هواپرستان بسته است و خود، کلید در هدایت و قفلی بر در
سقوط و تباهی گشته است؛ راه خویشتن به خوبی یافته و آن
را پیموده و مشغلی فروغ‌بخش به چنگ آورده و در پرتو آن از
راه‌های سردرگم و ظلمانی گذشته است.

او به استوارترین دستانویزها رسیده و به محکم‌ترین رشن‌ها
در آویخته است؛ و یقینش به دین، مانند کسی است که نور
خورشید را می‌بیند. بدین سان تن به اطاعت خدای سبحان داده،
دست به کارهای بزرگ می‌یازد، هر وظیفه‌ای که پیش آید آن را
درست به انجام می‌رساند و هر فرعی (و امری) را منطبق با اصل
(دینی) آن مجری می‌دارد. او چراغ تاریکی‌ها است و برطرف
کننده اشتباه‌ها...»^۲

۱. عن النبی ﷺ: «لَنْ يَكُنَّ الْمَلَأَمَةُ فِي الْأَرْضِ كَمَا كُنْتُ فِي السَّمَاءِ يَهْدِي بَهَا فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْجَوْرِ فَإِذَا طَلَسَتْ أَوْ شَكَ أَنْ تُضَلَّ الْهَدَاهُ». بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۲۵
۲. نهج البلاغه، خطبه ۸۷: «مَنْ خَلَعَ سُرَابِيلَ الشَّهَوَاتِ وَتَعَلَّى بَيْنَ الْهُمُومِ الْأَمْتَا وَاحِدًا انْفَرَدَ بِهِ فَنَجَّحَ بَيْنَ صِنْفَةِ الْفُقَرَى وَشَارَكَ أَعْلَى الْفُرَى وَصَارَ مِنْ مَنَافِعِ الْوَسَائِلِ الْهَدَى وَمَقَالِقِ الْإِثْرَابِ

مراد ما، فقیه عارف و عالم ربانی حضرت آیت الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی (آدام الله ظلّه العالی و دامت برکاته) است که کرسی افتاء، هیچ‌گاه منبر ارشاد را از او نستانده است و همچنان که محفل نورانی درس خارج فقه و اصولش طالبان پیگیر و پرتلاش را به قلّه استنباط رهنمون می‌شود، مجلس گرم اخلاق و معرفت و تفسیرش نیز مشتاقان تهذیب و تطهیر نفس را به حلقه انس خدای کریم می‌کشاند و بسا این همه، از روی اخلاص و فروتنی که نشانه و ویژگی مردان خدا است، جهانی است بنشسته در گوشه‌ای.

سال‌های سال است که عالم و عامی می‌پرسند (و البته ما را توییح می‌کنند) که چرا چهره مکتوب آنچه ایشان افاضه می‌فرمایند، طلوع نمی‌کند تا هم حاضران را بیشتر بهره‌مند سازد و هم آنان را که به هر دلیل باید در دوردی تحمل کنند. این مراجعات مکرر، سرانجام سدّ چندین دهه منع و امتناع را شکست و به فضل الهی بخشی از «اخلاق الاهی» ایشان به گونه‌ای درخور، رخ نمود تا «درآمدی بر سیر و سلوک» و «پینه کیش یارسان»^۱ باشد. اما آن هم آتش اشتیاق را فرو نماند و انتظار برای تهذیب و ویرایش را، بیش از این روا نمی‌داشت. اینک با اصرار ارادتمندان و شاگردان، حضرت استاد اجازه فرمودند تا متن برخی درس‌های اخلاق ایشان، به صورت اصلی

الَّذِي قَدْ أَبْهَرَ حُورَهُ وَ سَلَكَ سَبِيلَهُ وَ عَرَفَ مَنَازِلَهُ وَ قَطَعَ غَمَارَهُ وَ اسْتَشْفَى مِنَ الْعَرَبِ بِأَوْتَانِهَا
وَمِنْ الْعِبَالِ بِأَشْجَلِهَا هُوَ مِنَ الْبَقِيَّةِ عَلَى بَلِّ صُورِ الشَّمْسِ قَدْ نَصَبَ لِقَسَمِهِ شَيْخَانَهُ فِي أَرْفَعِ
الْأُمُورِ مِنْ إِصْدَارِ كُلِّ وَادٍ عَلَيْهِ وَ تَفْسِيرِ كُلِّ فَرْعٍ إِلَى أَصْلِهِ بِضَائِحِ ظَلَمَاتِ كُشَافِ غُشَاوَاتِ مَفَاتِحِ
نَهْمَاتِ.

۱. نام آثار معظمه که تا کنون به دست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی منتشر گردیده است و ان شاء الله همچنان ادامه خواهد یافت. شکر الله سمیعهم و جزاهم الله عن الاسلام و المسلمین خیر الجزاء...

و با کمترین ویرایش و پیرایش، منتشر گردد تا درخواست مؤمنان بیش از این بدون اجابت نماند؛ «لَعَلَّ اللَّهَ يُخْدِتْ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا»^۱ با سپاس از محضر مبارک معظم‌له، اینک نخستین جلد از مجموعه بیانات ایشان همراه با توضیحات زیر تقدیم شما خوانندگان گرامی می‌شود.

۱- از سال ۱۳۸۰ شمسی تا کنون، بنای استاد بر آن بوده است که در ایام دهه نخست محرم به تحلیل بُعدی از ابعاد پیام امام حسین (علیه السلام) بپردازند. در نظر است به لطف خداوند این مباحث به ترتیب و تحت عنوان «سلوک عاشورایی» منتشر گردد. «تعاون»، «امر به معروف و نهی از منکر» و «هجرت و مجاهدت» سه مبحث از آن مجموعه بود، که پیش از این منتشر شد و به فضل الهی مورد اقبال و استقبال قرار گرفت. کتاب حاضر نیز با نام «دین و دین‌داری»، چهارمین حلقه از آن سلسله است که درباره محتوای آن اندک توضیحی خواهم داد.

۲- تلاش شده است تا به درخواست و توصیه بسیاری از علاقمندان و برای اجتناب از طولانی شدن زمان، تا حد امکان از ویرایش متن خودداری شود و تا آنجا که ممکن است گرمای لحن و حلاوت کلام ایشان حفظ گردد، مگر تیتراها و یا ارجاعات و توضیحات ضروری که در پاروقی‌ها ملاحظه خواهید فرمود.

۳- بار اصلی پیاده‌سازی نوارها و ویرایش متن بر عهده برخی شاگردان معظم‌له بوده که با علاقه و اخلاص در «مؤسسه پژوهشی فرهنگی مصابیح الهدی» سامان یافته

است. این ناچیز هم بنا به حسن ظن و امر حضرت استاد نظارت بر این اقدام مبارک را بر عهده داشته و با اذن ایشان متن‌های را آماده و تأیید کرده‌ام.

۴- پیشاپیش اعتراف می‌کنم که آنچه در خور معظّم‌له، و حتی آنچه مورد نظر و خواست خود ما بود، انجام نشده است. من دامن به اصرارها و ابرام‌ها مستلزم نوعی شتاب و پذیرش برخی کمبودها بوده است. امید است کاستی‌ها و خطاهای ما را عفو فرمایید و تنها از محاسن کلام آن عالم ربّانی بهره‌مند گردید. صد البته این مؤسسه چشم به راه دریافت نظرات شما است.

۵- آنچه می‌خوانید حاصل بیانات عمومی و در سطح مخاطبان معمولی است که با رعایت مقتضیات حال و فنون بلاغت القاء گردیده است. آرزو می‌کنیم که متن دروس تخصصی خارج فقه و اصول و دیگر مکتوبات علمی حضرت استاد نیز به قلم خود ایشان در اختیار مشتاقان قرار گیرد.

۶- «مؤسسه پژوهشی فرهنگی مصابیح الهدی»، در سال ۱۳۸۸ به منظور «حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی» از سوی تنی چند از شاگردان و ارادتمندان معظّم‌له پایه‌گذاری شده و با تأسیس پایگاه اطلاع‌رسانی اینترنتی به نشانی www.mojtabatehrani.ir در صدد تعمیم فیوضات معنوی ایشان است.

«مصابیح الهدی» نیز نامی برگرفته از روایات متعدد است که فرزانه‌گانی چون حضرت استاد را توصیف کرده‌اند.^۱

۱. نظیر آنچه در کافی، ج ۲، ص ۲۲۵ و بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۵ و ج ۷۴، ص ۱۷۴ و ج ۷۵، ص ۷۲ و نیز خطبه ۱۴۹ نهج البلاغه آمده است.

۷- طبق سنت بدیع و شناخته شده حضرت استاد، ذکر مصیبت‌های پایانی هر جلسه نیز دقیقاً بر مبنای مباحث همان جلسه است؛ و نشان می‌دهد که آنچه در کربلا اتفاق افتاد، تجسم همین مفاهیم و آموزه‌ها است. اما در این کتاب فقط تا آنجا که اشاره‌ای به تطبیق‌ها دارد، در متن باقی مانده است.

۸- مباحث این کتاب به تحلیل قیام و انقلاب امام حسین (ع) بر اساس عنصر «دین و دین‌داری» اختصاص دارد و به مناسبت دههٔ اول محرم سال ۱۴۲۴ هجری قمری، مصادف با بهمن ماه سال ۱۳۸۳ هجری شمسی، افاضه گردیده است. همان‌طور که حضرت استاد هم اشاره کرده‌اند، هفده سال قبل از این تاریخ هم مباحث دیگری در همین موضوع از سوی ایشان مطرح شده بود؛ که البته هیچ تکراری میان این دو وجود ندارد. ان شاء الله انتشار آن مجموعه را نیز شاهد باشیم.

به هر حال، حفظ دین در قیام عاشورا از بارزترین انگیزه‌ها و در حقیقت اصلی‌ترین هدف بوده است. خطبه‌ها، نامه‌ها و حتی رجزهای سالار شهیدان و پیروان وفادارش نشان می‌دهد که برپا داشتن آیین الهی و پیراستن آن از غبار بدعت‌ها و تحریف‌ها، هدفی چنان مقدس و والا است که می‌توان و باید برای تحقق آن، حماسه‌ای چون کربلا را آفرید.

به منظور تبیین این حقیقت، حضرت استاد (دام‌الله) در ابتدا به ارائهٔ تعریف جامعی از دین پرداخته و جایگاه عمل

در کنار اعتقادات را مورد تأکید قرار داده‌اند. سپس نفی تکثرگرایی در دین از جمله نتایج مهمی است که از کتاب و سنت ارتباط شده و باید با دقت بیشتری در متن خواننده و درباره آن اندیشیده شود. معظم‌له تصریح کرده‌اند که «دین حق» در تمام تاریخ یکی بیش نیست؛ و تعدّد شرایع در حقیقت تکامل تدریجی همان «دین حق» است؛ و بنابراین نمی‌توان از «ادیان حق» سخن گفت.

آری! فریفتگی انسان به دنیا و شهوت‌های مادی است که موجب تحریف دین و بازیچه گرفتن آن می‌شود؛ و از همین جا است که بایستی مهم و کاربردی تحت عنوان دلایل و چگونگی خلق ادیان جعلی و باطل گشوده شده است. تفاوت اسلام و ایمان و رابطه آن‌ها با دین، و نیز شگردهای دین‌سازان جاعل از دیگر مذاهب زیبا و عبرت‌آموزی است که خواننده محترم را به تدبّر در آن‌ها توصیه می‌کنم.

آرزو می‌کنم انتشار این حکمت‌های ناب برای شناخت دین، ترویج و نگاه‌بانی از آن مفید و موثر افتد.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

محسن اسماعیلی

مردادماه ۱۳۹۰